

фінансових інтересів Союзу, кримінально [...] Європарламент, Рада ЄС; Директива, Міжнародний документ від 05.07.2017 № 2017/1371. *Офіційний вісник Європейського Союзу* від 28.07.2017 – 2017 р., L 198, стор. 29.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-674-4-31>

**ADVANTAGES AND RISKS OF THE APPLICATION
OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) IN THE ANALYSIS
AND VERIFICATION OF ELECTRONIC DECLARATIONS
OF PUBLIC OFFICIALS IN UKRAINE**

**ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ
ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ АНАЛІЗУ ТА ПЕРЕВІРКИ
ЕЛЕКТРОННИХ ДЕКЛАРАЦІЙ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ
НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Karasiuk M. V.

*Doctor of philosophy (PhD)
in the field of study
«Business, administration and law»,
Assistant at the Department
of Administrative and Financial Law
Ivan Franko National University
Lviv, Ukraine*

Карасюк М. В.

*доктор філософії з галузі знань
«Бізнес, адміністрування та право»,
асистент кафедри адміністративного
та фінансового права
Львівський національний університет
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

На сьогодні, електронне декларування в Україні є одним із найбільш перспективних напрямів попередження та протидії корупції серед осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Воно не лише підсилює прозорість діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а й допомагає запобігати та врегульовувати конфлікти інтересів, формуючи високі стандарти доброчесності публічних службовців.

Крім того, система електронного декларування дозволяє ефективно контролювати зміни в майновому стані посадових осіб, що зменшує ризики вчинення корупційних правопорушень і, водночас, захищає доброчесних декларантів від безпідставних звинувачень у незаконному збагаченні чи інших протиправних діях, а також забезпечує впевненість

суспільства в тому, що уповноважені особи здійснюють свої повноваження чесно, відкрито та відповідно до вимог законодавства.

Сучасні антикорупційні реформи в Україні спрямовані не лише на формальне зобов'язання посадових осіб подавати декларації про свої доходи та витрати, а й на створення ефективної системи їх публічного контролю. Вона передбачає відкритий доступ до поданих декларацій, перевірку їх достовірності Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК) і притягнення до відповідальності осіб, які не подали декларацію або навмисно внесли неправдиві відомості.

В умовах цифрової трансформації суспільства, за допомогою сучасних методів, можна здійснювати ефективну верифікацію та аналіз даних, що дозволяє використовувати їх як надійне джерело для виявлення інформації про корупційні дії.

В контексті електронного декларування, штучний інтелект (ШІ) має потенціал стати потужним інструментом для аналізу та перевірки електронних декларацій. Відомо, що Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) планує застосовувати технології штучного інтелекту, який аналізуватиме декларації ще глибше, ніж це здійснює система логічного та арифметичного контролю, яка на сьогодні існує. Спочатку машина виконає оцінку ризиків. Йдеться про порівняння даних декларації з іншими реєстрами, перевірку за певними «формулами», зокрема, для виявлення ознак незаконного збагачення та наявності необґрунтованих активів. Ті декларації, які матимуть найнижчий показник, перевірятимуться за допомогою штучного інтелекту. Однак декларації, які отримують найвищий рейтинг ризику, перевірятимуть представники НАЗК [1].

Проте, попри очевидні переваги для боротьби з корупцією, застосування технологій ШІ супроводжується і певними ризиками, які вимагають комплексного підходу до їх виявлення, аналізу та регулювання на законодавчому рівні. Оскільки, будь-яка технологія може бути використана як на користь, так і на шкоду.

До прикладу, штучний інтелект може використовуватися в шахрайських схемах, або породжувати дискримінацію (гендерну чи расову).

Крім того, неконтрольоване застосування ШІ може призводити до порушення конфіденційності даних. Тому, розвиток правової бази для його застосування має не лише передувати, а й супроводжувати

---

¹ Національне агентство з питань запобігання корупції перевірятиме декларації високопосадовців за допомогою штучного інтелекту. URL: <https://babel.ua/en/news/102099-national-agency-on-corruption-prevention-will-check-the-declarations-of-high-ranking-officials-with-the-help-of-artificial-intelligence>

цей процес. В іншому випадку, це може призвести до юридичних та етичних суперечностей у використанні таких даних.

Також необхідно враховувати, що для забезпечення безпеки даних, системи ШІ, які обробляють персональну інформацію, повинні мати високий рівень захисту від несанкціонованого доступу, а також гарантувати прозорість алгоритмів і можливість контролю за використанням даних.

Складність алгоритмів штучного інтелекту не дозволяє точно сказати, як саме виконується обчислення, призводячи до певного результату, що неодмінно зумовлює непрозорість процесу, ускладнення інтерпретації причин прийняття рішень ШІ та, внаслідок цього, зменшення довіри до програм, які використовують ШІ. Наприклад, у Китаї, незважаючи на високу ефективність роботи експериментальної системи «Zero Trust», яка ґрунтується на ШІ, аналізує дані з більш ніж 150 баз органів влади, складає складні багаторівневі карти соціальних зв'язків посадових осіб та дозволяє виявляти ознаки корупційних порушень (таких як збільшення банківських заощаджень, купівля нового автомобіля чи участь у тендері на отримання державного контракту від імені чиновника, членів його сім'ї чи друзів), неможливість пояснити використовуваний системою алгоритм, який допомагає зробити висновок про наявність неправомірної діяльності, знижує довіру до цього інструменту, і, як наслідок, багато органів місцевого самоврядування відмовляються від використання «Zero Trust». Головний принцип моделі «Zero Trust» можна сформулювати так: «мінімум довіри до всіх, але максимум перевірок» [2].

Для мінімізації хоча б деяких із зазначених ризиків пропонується керуватися такими принципами при впровадженні технологій ШІ:

1. Забезпечувати контроль за роботою систем, що використовують ШІ, на етапі їхнього проектування та розробки для усунення системної та випадкової упередженості/дискримінації при прийнятті рішень, а також для зменшення корупційних ризиків при використанні різних технологій ШІ.

2. Інвестувати у створення якісних баз даних, на яких подальше навчання ШІ.

3. Підвищувати прозорість та підзвітність роботи систем, які використовують ШІ, з метою забезпечення довіри суспільства до таких систем [3].

---

² Модель Zero Trust: принципи та переваги. Новини techexpert від 21.09.2021 р. URL: <https://techexpert.ua/zero-trust-model/>

³ New Technologies for Sustainable Development: Perspectives on Integrity, Trust and Anti-Corruption 12.10.2021. URL: <https://www.undp.org/publications/new-technologies-sustainable-development-perspectives-integrity-trust-and-anti-corruption>

З огляду на амбітні плани Міністерства цифрової трансформації України, які передбачають виведення України до трійки лідерів з впровадження ШІ до 2030 року, можна очікувати значний поступ у розвитку цієї сфери, зокрема застосовувати ШІ для аналізу та перевірки електронних декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування з метою виявлення інформації про корупційні дії.

На сьогодні, Україна демонструє прогрес у галузі цифрових інновацій. У вересні 2025 року наша держава перемогла в конкурсі Best Cases Awards 2025 у Копенгагені (Данія), створивши перший у світі приклад використання ШІ на національному рівні для надання держпослуг – Дія.АІ (перший в Україні національний АІ-асистент).

Тому, в сучасному інформаційному суспільстві Україна вкотре підтверджує, що цифрові рішення можуть бути не лише інноваційними, а й етичними, прозорими та орієнтованими на людей.

Література:

1. Національне агентство з питань запобігання корупції перевірятиме декларації високопосадовців за допомогою штучного інтелекту. URL: <https://babel.ua/en/news/102099-national-agency-on-corruption-prevention-will-check-the-declarations-of-high-ranking-officials-with-the-help-of-artificial-intelligence>
2. Модель Zero Trust: принципи та переваги. Новини techexpert від 21.09.2021 р. URL: <https://techexpert.ua/zero-trust-model/>
3. New Technologies for Sustainable Development: Perspectives on Integrity, Trust and Anti-Corruption 12.10.2021. URL: <https://www.undp.org/publications/new-technologies-sustainable-development-perspectives-integrity-trust-and-anti-corruption>